

Meiri langfreistaði og ódýrari lán

Landsstýrið lagt uppskot fram sum miðja ímóti at bota um íbúðarviðurskiptini

Uppskotini hjá landsstýrinum, sum miða ímóti at bota um íbúðarviðurskiptini, hava verið til 1. viðgerð í tinginum. Málið er í trimum þorum. Húsálansgrunnurin, Rentustudningur til samansparing til húsabygging og íbúðargrunnur.

Í viðmerkingunum til Húsálansgrunnin sigur landsstýrið m.a. í viðmerkingunum til uppskotið:

Húsálansgrunnurin varð stovnaður í 1964, og seinni eru nakrar broytingar gjørdar.

Hóast grunnurin hesi árin hevur luttikið í figgingini av sethúsa- og íbúðabygging við langfreistaðum og lágrantaðum lánunum, hevur hann ikki megnað at gjørt tað lættari hjá fólki at fara undir at byggja sær egin hús. Tilfarsprisir, arbeiðs-

lønir, grundstykkiaprisir, vaksandi krav frá teimum sum byggja og ymiskt annað hava ført við sær, at húsini hesi seinastu 4–5 árin eru dýrkað við útvíð 50%.

Byggingvingin dýr

Tað eru fleiri tættir, ið mugu loysast, um sethúsabyggjarar skulu verða munandi betri fyri enn í dag. Ein av spurningunum er grundstykkin. Í dag eru tað mest kommunurnar, ið selja grundstykki, sum frammánundan eru gjørd byggingvín, meðan útbóðið av privatum grundstykki, serliga á teimum stórru plássunum, er minkað.

Sjálví stykkini, sum kommunan keypir frá Jarðaráðnum, eru ikki so dýr, men harafturímóti er

byggingvín rættuliga dýr. Hesin spurningur kann best loysast við, at tað almenna skapar møguleikar fyri, at kommunurnar kunnu fáa bilig lán og langfreistað lán til byggingvín.

90–105 mill. kr. í fjør

Í fyrsta umfari hevur landsstýrið mett tað at vera rættast at gera nýggja lóggávu fyri Húsálansgrunnin, og at gera grunnin færan fyri at luttaka í figgingini av sethúsum við einum størri parti av tí samlaða kostnaðinum enn higartil. Húsálansgrunnurin og Føroya Sparikassi meta, at kvadratmetraprisurin á einum sethúsum í dag liggur einastaðni millum 3.000 og 3.500 kr. Seinasta figgjarar veitti Húsálansgrunnurin 374 lán til sethúsabygging. Hetta merkir, at tann samlaði tørvurin á peningi til figgja av sethúsabygging í fjør lá millum 90 og 105 mill. kr. Tað er helst ikki gjørligt hjá Húsálansgrunninum beinanvegin at útvega nógv nógvan pening til fullt út at figgja alla sethúsabygging, men landsstýrið stilar ímóti at økja um peningarkrúnnun munandi, soleiðis at hansara partur av tí samlaða útlánum kann økjast. Tann avmarking av lánsupphædd til ávisar stæddir av sethúsum, verður sostatt tey fyrstu árin at seta í mun til peningarkrúnnun.

Eginognin hjá Húsálansgrunninum er, við tí peningi ið er avsettur á figgjarlóginum 1978/79, 55 mill. kr. Harafturat hevur grunnurin tikið upp lán innanlands tilsums 18,9 mill. kr. Tey samlaðu útlánum hjá grunninum eru 62,6 mill. kr. Grunnurin hevur higartil veitt tilsums 2.442 lán, harav tann stóri parturin er í Havni.

Møguleikar at útvega pening

Landsstýrið skjýtur upp, at Húsálansgrunnurin skal hava hesar møguleikar at útvega sær pening:

1. Tørvandi peningur verður settur av á lógtingsins figgjarlóg á hvørjum ári og tey fyrstu 5 árin frá figgjarárinum 1978/79 at rokna í minsta lagi 10 mill. kr. um árið.

2. Grunninum er heimilað at taka upp lán, bæði innanlands og uttanlands til viðari útlán.

3. Grunninum er heimilað at skriva út brævalán, ið antin verða rentað á vanliga hátt ella verða pristalsviðgjørd og síðani afturgjaldin við tí soleiðis pristalsviðgjørd upp-hædd.

Broytingar á Húsálansgrunninum

Høvuðsbroytingarnar í fyriliggjandi uppskoti í mun til núgaldandi lóg um Húsálansgrunnin eru annars hesar:

1. Grunnurin verður nú stjórnaður av einari 3-manna nevnd. Hendan skipan heldur fram, men harafturat verður settur ein stjóri at hava ta dagligu umsitingina um hendi.

2. Umframt sum nú at kunna veita veðskuldalán til bygging og umbygging av sethúsum, verður skotið upp at geva grunninum heimild til at veita stuttfreistað lán til keyp av grundstykki og harafturat at veita bygging lán til vanligu rentu grunnsins, ið svara til tað veðskuldalán, sum grunnurin annars veitir.

3. Miðað verður ímóti, at grunnurin helst skal veita lán til tey, ið byggja sethús í miðalstædd. Eftir uppskotinum kann grunnurin veita 90% av metingarvirðinum í lán til hús, ið eru upp til 120 m² stór. Fara húsini uppum 120 m², verður lánið hægst 40% av metingarvirðinum.

4. Grunnurin kann saman við øðrum lánistovnum skipa fyri eftirliti við sethúsabygging, eins og hann kann hava tilfar tøk so sum tekningar, upplýsingar um byggitilfar og byggingshættir og annað til tey, ið byggja. Sumleiðis kann hann vera ráðgeviandi fyri tey, sum byggja.

5. Tann núgaldandi skipanin er, at lán úr grunninum skulu gjaldast

aftur yvir 23 ár, harav tey fyrstu 3 árin eru avdráttarfrí. Skotið verður upp, at lánini í framtíðini skulu gjaldast aftur yvir eitt tíðarskeið, ið røkkr millum 20 og 40 ár. Avgjeldini, tað eru rentur og avdráttur, skulu laga seg eftir inntøkuni hjá lantakarunum, og miðað verður ímóti, at lantakarinn ikki skal nýta meira enn 20% av síni inntøku tilsums at gjalda rentur og avdráttir av lánunum við. Hetta verður tað ikki gjørligt at halda, um 20% av inntøkuni ikki røkka til eitt lán, ið skal afturgjaldast yvir 40 ár, ið er hámarkið fyri afturgjaldstíð. Mett verður, at við galdandi rentu hjá Húsálansgrunninum skal lantakarari hava 125.000 kr. í inntøku, um 20% tað fyrsta árið skulu svara til rentur og avdrátt fyri eitt lán, ið verður afturgjaldist yvir 40 ár. Tað hevur verið inntøkuvøkstur í samfelagnum í mong ár, og roknað kann við, at hetta fer at halda fram. Tað ber við sær, at so við og við gerast 20% av inntøkuni meira, enn tað ið kreyst fyri at gjalda eitt lán aftur yvir 40 ár. Hetta førir so aftur við sær, at afturgjaldstíðin stytist so hvørt sum lantakarinn hevur betur ráð at gjalda. Roknað kann við at tann vanliga afturgjaldstíðin kemur at liggja einastaðni millum 30 og 40 ár, sigur landsstýrið í viðmerkingunum til uppskotið.

Skattafrítt rentutílskot

Landsstýrið mælir til at fólki, sum spara pening í føroyskum peningastovnum til sethúsabygging ella bygging av íbúð, skulu fáa eitt skattafrítt rentutílskot úr landskassanum uppá 1 1/2% útyvir hægstu innlánsrentu.

Landsstýrið hevur lagt uppskot fyri lótgjafi, sum miða ímóti at gera tað lagaligari hjá fólki at fáa sær egin hús ella íbúð. Landsstýrið leggur dent á, at tey, sum byggja, gera sitt besta fyri at spara upp pening til eginfigging.

Sum eitt lið í hesum arbeiði mælir landsstýrið her til, at fólki, sum spara upp pening í føroyskum peningastovnum til sethúsabygging ella bygging av íbúð, skulu fáa eitt skattafrítt rentutílskot úr landskassanum uppá 1% útyvir hægstu innlánsrentu. Innskotið kann í mesta lagi vera 50.000 kr. Tilsums og í mesta lagi 10.000 kr. um árið. Eftir uppskotinum skal peningurin nýstast til bygging av sethúsum ella íbúð í seinasta lagi 10 ár eftir, at tað

fyrsta innskotið er sett á bundna sparikonto í einum føroyskum peningastovni.

Í vissum førum kann tann, sum sparir upp, fáa peningin útgjaldan, sjálvst um tað ikki er til sethúsa- ella íbúðabygging, men í hesum førum skulu tey 1 1/2% í rentutílskoti gjaldast landskassanum aftur.

Rentustudningurin verður roknaður av innskotum og av rentustudningur verður roknaður av er 50.000 kr. sigur landsstýrið í viðmerkingum til uppskotið.

Stívliga 2000 fólk búa til leigu

Hóast árliga verða bygd meir enn 350 hús

Í viðmerkingunum til íbúðargrunnin sigur landsstýrið:

Tørvurin á íbúðum, serliga í Havni og á teimum stórru plássunum annars, er stórur, hóast tað árliga verða bygd meira enn 350 hús í Føroyum. Tað eru ikki øll, ið eru sinnað at byggja sær hús, men hava tørv á egnari íbúð tey fyrstu árin. Tær íbúðir, ið eru tøk nú, eru ikki altíð tær bestu, og landsstýrið heldur tað tí vera neyðugt at fáa í lag almenna bygging av einum ávisum tali av íbúðum.

Í 1966 búið 993 húski við tilsums 2.747 fólkum til leigu. Hetta tal var minkað nakað við fólkateljingina í 1970, tá 726 húski við tilsums 2.137 fólkum búið til leigu. Fólkateljingin í 1970 visti sumleiðis, at tilsums vóru 1.003 íbúðir tøkari í Føroyum, harav 682 í Havni, 99 í Klaksvík, 82 á Skálafjørðinum og restin aðrastaðni.

Almenn íbúðabygging

Landsstýrið mælir í hesum uppskotinum til, at íbúðarbyggingin verður framd av kommununum og landinum í felag. Tað skal stovnst ein íbúðargrunnur, har lótgjafi eigur 2 limir, viðkomandi kommuna 2 limir og landsstýrið 1. Stovnsþeningurin hjá grunninum skal vera 5 mill. kr., ið

verða settar av á figgjarlóginum 1979/80. Grunnurin skal taka stig til bygging av íbúðum, ið vanliga ikki mugu verða størri enn 100 m² stórar. Høvuðsreglan viðvíkjandi leiguni er annars, at hon skal gjalda rentur, avdrátt, umsiting o.a. Av eiginpeninginum skal landskassin eftir uppskotinum rinda tey 18% og kommunan 18%, meðan restin verður útvegað sum lán.

Í uppskotinum eru ávisar reglur, sum miða ímóti at halda leiguni í einari rimuligari legu, men tað tykist kortini verða torført at fáa leiguna nógv lága. Um roknað verður við einum kvadratmetraprisi í byggingini uppá 3.500 kr. m², kemur ein íbúð uppá 100 m² at liggja um 2.500 kr. um mánað í leigu, og ein íbúð uppá 70 m² uppá 1.800 kr. í leigu.